

Vergaderjaar 1990–1991

21 659

Wijziging van de Wet administratieve rechtspraak bedrijfsorganisatie, de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen, de Wet op de Raad van State en de Colportagewet (bezwaarschriftprocedure)

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 17 december 1990

Wij stellen met genoegen vast dat de aan het woord zijnde fracties in het algemeen instemmen met de strekking en de inhoud van het voorliggende voorstel van wet.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen naar de relatie tussen het voorstel van wet Algemene wet bestuursrecht (nader te noemen Awb) en het onderhavige wetsvoorstel. Zij verwezen naar het voorlopig verslag inzake de Awb, waarin de nodige vragen zijn gesteld over de gevolgen van invoering van een verplichte bezwaarschriftprocedure voor het gehele bestuursrecht. Deze leden concludeerden dat het wetsvoorstel voor hen op dit moment geen enkele prioriteit heeft. Zij voegden hieraan toe dat zij op zich begrip hadden voor de redenen waarom de regering wil komen tot een verplichte bezwaarschriftprocedure voor de Wet Arob en de Wet Arbo. Naar hun oordeel moet echter niet vooruit worden gelopen op nog te nemen beslissingen ten principale in het brede kader van het administratief recht in het algemeen. Deze leden vroegen ons dit brede kader aan te houden.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt onder meer tot verbetering op korte termijn van de bezwaarschriftprocedure ingevolge de Wet Arob en de Wet Arbo. Daartoe wordt doorvoering onderscheidenlijk invoering van een verplichte bezwaarschriftprocedure ingevolge de Wet Arob onderscheidenlijk de Wet Arbo voorgesteld door vervanging van de facultatieve bezwaarschriftprocedure door een verplichte bezwaarschriftprocedure. Tevens wordt voorgesteld een aantal voorzieningen in de regeling van de bezwaarschriftprocedure op te nemen die een voldoende gedifferentieerde wijze van toepassing mogelijk maken.

Door een verplichte bezwaarschriftprocedure kunnen de doeleinden van de bezwaarschriftprocedure beter worden verwezenlijkt. Die doeleinden zijn a) rechts- en belangenbescherming, b) verbetering van de kwaliteit van de bestuurlijke besluitvorming, c) vergroting van het bestuurlijk inzicht in de effecten van de onderliggende regelgeving, d) het weggeven van zaken en e) verduidelijking en rijping van het eventueel aan de administratieve rechter voor te leggen geschil.

Het onderhavige wetsvoorstel past in een rechtsontwikkeling, waarbij uitgangspunt is dat aan het beroep op de administratieve rechter een of andere vorm van bestuurlijke heroverweging vooraf dient te gaan. Deze

rechtsontwikkeling heeft in de brede haar neerslag gekregen in de Awb. In de eerste tranche van de Awb wordt een verplichte bezwaarschriftprocedure voor het gehele bestuursrecht voorgesteld. In de memorie van antwoord inzake de Awb, die binnenkort aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden, zal in algemene zin worden ingegaan op de bezwaarschriftprocedure en op de gevolgen daarvan voor bestuur, burger en rechterlijk apparaat.

De in dit wetsvoorstel voorgestelde bepalingen in de Wet Arob en de Wet Arbo hebben inderdaad een beperkte geldigheidsduur. Deze zullen vervallen bij inwerkingtreding van de eerste tranche van de Awb. Deze is voorzien per 1 januari 1993, tegelijkertijd met de inwerkingtreding van de aanpassingswetgeving en het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel Voltooiing eerste fase herziening rechterlijke organisatie. De omstandigheid dat deze bepalingen een beperkte geldigheidsduur hebben doet evenwel niet af aan de waarde van dit wetsvoorstel. Verbetering van de Arbo- en Arbo-bezwaarschriftprocedure op korte termijn is een doel dat zelfstandige betekenis heeft.

Omzetting van een facultatieve bezwaarschriftprocedure in een verplichte bezwaarschriftprocedure voor Arbo- en Arob-zaken heeft mede ten doel op korte termijn een bijdrage te leveren aan vermindering van de werkbelasting van de Afdeling rechtspraak en het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Bij de Afdeling rechtspraak bestaat een grote achterstandsproblematiek. Deze moet zo veel mogelijk vóór de feitelijke invoering van Arob-rechtspraak in twee instanties zijn opgelost. De voorstellen zijn niet gericht op de verwezenlijking van besparingen bij deze colleges. Zij dienen ertoe capaciteit bij deze colleges vrij te maken, die kan worden ingezet om werkvoorraden weg te werken en een eventueel verhoogd zaaksaanbod op te vangen. Het is daarom noodzakelijk dat de onderhavige voorstellen zo spoedig mogelijk tot wet worden verheven en in werking treden. Het streven is er dan ook op gericht het wetsvoorstel uiterlijk per 1 juli 1991 in werking te doen treden.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen of er niet sprake zal zijn van een werklastverschuiving van de Raad van State naar de diverse ministeries. Zij vroegen voorts of het mogelijk is de financiële gevolgen van het wetsvoorstel in kaart te brengen.

In de memorie van toelichting (nrs. 1.2.3, 1.2.4 en 1.5) is reeds ingegaan op de gevolgen van omzetting van de facultatieve bezwaarschriftprocedure in een verplichte procedure voor de werkbelasting van de onderscheiden colleges en de departementen. Enerzijds zal de werkbelasting van de Afdeling rechtspraak en het College van Beroep voor het bedrijfsleven verminderen als gevolg van het vervallen van de werkzaamheden in verband met de ontvangst, de verwerking en de doorgeleiding van de beroepschriften, en van een reductie van het aantal ingestelde beroepen door de grotere zeefwerking van de verplichte bezwaarschriftprocedure.

Anderzijds zullen bestuurslasten toenemen als gevolg van de behandeling van bezwaarschriften die thans nog niet als zodanig worden aangemerkt en behandeld. Deze extra lasten moeten worden vermindert met besparingen die kunnen worden toegerekend aan het wegvallen van werkzaamheden in verband met beantwoording van de vraag of een beroepschrift niet als bezwaarschrift moet worden aangemerkt. Verdere besparingen zullen worden bereikt voor zover als gevolg van de grotere zeefwerking van een verplichte bezwaarschriftprocedure minder beroepen worden ingesteld en daardoor minder verweer zal behoeven te worden gevoerd. Ten slotte treedt nog enige besparing op, voor zover als gevolg van betere besluitvorming minder beschikkingen door de rechter worden vernietigd en deswege nieuwe besluitvorming achterwege kan blijven.

Ten slotte kan er nog op worden gewezen dat een goed functione-

rende bezwaarschriftprocedure niet slechts zeefwerking heeft ten opzichte van het beroep op de rechter. Zij werkt ook door in de primaire besluitvorming. Betere primaire besluitvorming werkt conflict vermindereend en daardoor tot besparingen, voor zover minder bezwaarschriftprocedures (en als gevolg daarvan minder beroepsprocedures) in gang worden gezet.

Wat de concrete gevolgen van het wetsvoorstel betreft kan nog het volgende worden opgemerkt.

Uit door de Raad van State geleverde cijfers over 1989 blijkt dat 5 722 beroepen – d.w.z. beroepen tegen primaire beschikkingen van de centrale overheid – in aanmerking kwamen voor toepassing van artikel 11 van de Wet Arob. Omstreeks 90% daarvan – dat is 5 150 – werd doorgezonden naar de desbetreffende departementen. 10% daarvan – dat is 572 – werd door de voorzitter van de Afdeling rechtspraak bij voorzittersbeschikking vereenvoudigd afgedaan. Het aantal door de departementen ontvangen beroepschriften dat niet als bezwaarschrift werd aangemerkt, wordt geschat op 10% – dat is 515. De rest – 4 635 zaken – werd als bezwaarschrift behandeld. De zeefwerking van de bezwaarschriftprocedure – dat is de verhouding tussen het aantal bezwaarschriften dat niet tot een beroep heeft geleid, en het aantal bezwaarschriften – wordt geschat op 55%. Een en ander betekent dat van 5 722 beroepen per saldo 3 172 zaken (572 + 515 + 45% van 4 635) tot behandeling in beroep komen.

Bij een verplichte bezwaarschriftprocedure zouden op basis van deze gegevens 5 722 zaken rechtstreeks bij de departementen voor behandeling binnenkomen. Dat is een toename van 1 087. Het aantal beroepen wordt geschat op 2 596 (45% van 5 722), een vermindering van 576 zaken.

De departementen zouden 1 087 bezwaarschriften meer te behandelen krijgen. Een deel daarvan (572) werd voorheen niet doorgezonden naar de departementen en door de voorzitter van de Afdeling rechtspraak vereenvoudigd afgedaan. Een ander deel (515) werd doorgezonden maar niet als bezwaarschrift aangemerkt. De verwachting is gerechtvaardigd dat in een aanzienlijk deel van deze «nieuwe» bezwaarschriftprocedures het horen wegens kennelijke niet-ontvankelijkheid of kennelijke ongegrondheid achterwege zal blijven.

Daarbij komt dat vooruitlopend op de invoering van een verplichte Arob- en Arbo-bezwaarschriftprocedure sedert 1 september 1989 het departementale beleid bij de toepassing van artikel 11 van de Wet Arob en artikel 36a van de Wet Arbo is geïntensiveerd (zie circulaire van de minister-president van 1 september 1989, Stcrt. 1989, 175). Dit beleid houdt in dat beroepschriften die op de voet van voornoemde artikelen door de voorzitters van de betrokken colleges naar de ministers worden gezonden, in beginsel als bezwaarschrift worden aangemerkt en als zodanig worden behandeld. Mede op basis van dit beleid heeft de Afdeling rechtspraak haar beleid bij de toepassing van artikel 11 van de Wet Arob aangescherpt. Bij de Afdeling binnengekomen beroepen tegen beschikkingen van de centrale overheid worden niet meer getoetst op ontvankelijkheid en niet meer op de voet van artikel 11, derde lid, gezien op de vraag of heroverweging van het als bezwaarschrift aan te merken beroepschrift kennelijk niet tot heroverweging van de beschikking zal leiden. Alle beroepen – met uitzondering van beroepen tegen een koninklijk besluit en tegen een in administratief beroep of op bezwaar gegeven beschikking – worden na ontvangst en registratie zonder verdere instructie doorgezonden aan de minister die het aangaat.

Wat de Arbo-zaken betreft zullen naar verwachting vergelijkbare effecten optreden.

Met de leden van de C.D.A.-fractie vertrouwen ook wij erop dat de

Arob-rechter zorgvuldig gebruik zal maken van zijn bevoegdheid, zelf in de zaak te voorzien.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stemden in met het op korte termijn invoeren van het onderhavige wetsvoorstel. Ook zij vroegen naar de effecten van het voorstel op de werkbelasting van de beide rechtscolleges en de departementen. Voor een antwoord daarop mogen wij verwijzen naar hetgeen hierboven is opgemerkt.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de omstandigheid dat belanghebbenden in de gelegenheid worden gesteld hun bezwaren tegen de bestreden beslissing mondeling naar voren te brengen een essentieel onderdeel van de bezwaarschriftprocedure. Alleen bij uitzondering zou volgens hen van deze hoorplicht mogen worden afgeweken en ook dan moet sprake zijn van een zorgvuldige toepassing. Dat gold naar hun oordeel met name in het geval dat het bezwaarschrift kennelijk ongegrond is. Zij vroegen zich af of de in het wetsvoorstel neergelegde plicht tot motivering voor het achterwege laten van het horen een voldoende garantie biedt voor een zorgvuldig gebruik van deze bevoegdheid. De vraag rees of het inbouwen van garanties voor zorgvuldig gebruik opweegt tegen het handhaven van de hoorplicht bij kennelijke ongegrondheid. Zij vroegen voorts op welke wijze zou kunnen worden vastgesteld of de indiener van een bezwaarschrift afziet van het recht om gehoord te worden. Voorts wilden de aan het woord zijnde leden weten of een algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 14 van de Wet Arob en 32b van de Wet Arbo tot stand zal worden gebracht.

Wij zijn in de toelichting op artikel 32b van de Wet Arbo en artikel 14 van de Wet Arob uitvoerig ingegaan op de afweging tussen het belang van een zorgvuldig verloop van de bezwaarschriftprocedure enerzijds en het belang van beheersing van de bestuurslasten anderzijds, welke heeft geleid tot het voorstel de mogelijkheid te openen om bij kennelijke ongegrondheid van het bezwaar het horen van belanghebbenden achterwege te laten. Wij menen dat deze afweging evenwichtig is. Tegenover invoering van een verplichte bezwaarschriftprocedure dient de mogelijkheid te bestaan om bezwaarschriften vereenvoudigd af te doen. In de gevallen waarin het horen geen redelijk doel dient, moet de mogelijkheid bestaan daarvan af te zien. Introductie van de bevoegdheid om een kennelijk ongegrond bezwaarschrift af te doen zonder het horen van de indiener van het bezwaarschrift is verantwoord, als verzekerd is dat van deze bevoegdheid een zorgvuldig en terughoudend gebruik wordt gemaakt. Alsdan zijn de voordelen, verbonden aan de mogelijkheid van een vereenvoudigde afdoening, groter dan de daaraan verbonden nadelen. De in de wet neergelegde eis tot motivering van het gebruik van deze uitzonderingsmogelijkheid dwingt het bestuursorgaan tot zorgvuldige afweging in het concrete geval. De rechter controleert de toepassing van artikel 14, tweede lid, van de Wet Arob en artikel 32b, tweede lid, van de Wet Arbo. Wij verwachten dat hij onzorgvuldig gebruik zal afstraffen.

Aan de hand van een schriftelijke verklaring van de belanghebbende dat hij afziet van het recht te worden gehoord of een telefoonnotitie, waarin een dergelijke verklaring is gerelateerd, kan worden vastgesteld dat een belanghebbende heeft afgezien van dit recht.

Wij zullen geen gebruik maken van de mogelijkheid een algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 14, derde lid, van de Wet Arob en het huidige artikel 32b, derde lid, van de Wet Arbo tot stand te doen brengen. Wij achten in dit stadium de voordelen van de totstandkoming daarvan (het reeds vaststellen van enkele elementaire regels voor het horen en het optreden van adviescommissies) geringer dan de nadelen (de noodzaak voor met name de lagere overheden om hun regelgeving inzake de inrichting van de bezwaarschriftprocedure twee maal

kort na elkaar aan te passen, eerst aan deze a.m.v.b.'s en nadien aan de regeling van de inrichting van de bezwaarschriftprocedure in de Awb, met de kans op procedurele fouten).

Met de leden van de P.v.d.A.-fractie gaan wij ervan uit dat de rechter na vernietiging van de bestreden beslissing in het algemeen zelf in de zaak zal voorzien, indien vaststaat welke beslissing dient te worden genomen, en in geval van een nog te verrichten bestuurlijke belangenafweging zal afzien van het gebruik van deze bevoegdheid. Wij houden evenwel rekening met de mogelijkheid dat partijen er ter verwezenlijking van een door hen gewenst kortsluitingseffect de voorkeur aan geven, deze belangenafweging over te laten aan de discretie van de rechter.

De leden van de V.V.D.-fractie waren niet overtuigd van de argumentatie van het voorstel om te voorzien in de mogelijkheid dat bij een kennelijk ongegrond bezwaar van het horen wordt afgezien.

In aanvulling op hetgeen in de memorie van toelichting en hierboven is uiteengezet over de beweegredenen die hebben geleid tot bedoelde afweging merken wij het volgende op.

Wij zijn van oordeel dat het horen van de belanghebbenden – in het bijzonder de indiener van het bezwaarschrift – in de bezwaarschriftprocedure regel behoort te zijn. Daardoor kan de bezwaarschriftprocedure goed functioneren en kunnen de verschillende doeleinden van deze voorprocedure worden verwezenlijkt. Als gezegd dienen op deze regel uitzonderingen te bestaan. Indien uit het bezwaarschrift reeds aanstonds blijkt dat de ingediende bezwaren geen enkele kans maken doel te treffen, zal het horen van de indiener van het bezwaarschrift zonder zin zijn. Als redelijkerwijs moet worden aangenomen dat het horen geen toegevoegde waarde heeft, is niet aanvaardbaar om het bestuursorgaan in een dergelijk geval niettemin tot horen te verplichten. Bij twijfel dient de belanghebbende steeds in de gelegenheid te worden gesteld te worden gehoord.

Wij verwachten dat de bestuursorganen een juist gebruik van deze voorziening zullen maken. Dat is ook in hun eigen belang. Onzorgvuldig gebruik leidt immers tot meer bestuurslasten, doordat na vernietiging van de onzorgvuldig voorbereide beslissing de bezwaarschriftprocedure opnieuw zal moeten worden doorlopen, met inbegrip van het alsnog horen van de indiener van het bezwaarschrift.

De leden van de fractie van D66 verwachtten dat de geldigheidsduur van het eenmaal tot wet verheven wetsvoorstel slechts kort zal zijn. Zij hielden zelfs rekening met de mogelijkheid dat het tijdstip van inwerkingtreding van de onderhavige wet nagenoeg zou samenvallen met dat van de inwerkingtreding van de eerste tranche van de Awb.

In het bovenstaande is reeds gewezen op de noodzaak dat de onderhavige voorstellen op korte termijn kracht van wet verkrijgen. De voorziene inwerkingtreding per 1 juli 1991 leidt ertoe dat de beoogde effecten op de werkbelasting van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State en het College van beroep voor het bedrijfsleven geruime tijd vóór inwerkingtreding van de eerste tranche van de Awb zullen intreden.

Hiervoor hebben wij reeds uiteen gezet dat wij niet voornemens zijn algemene maatregelen van bestuur omtrent het horen en het optreden van adviescommissies in een Arob- en Arbo-bezwaarschriftprocedure tot stand te doen brengen.

Ook de leden van de fractie van D66 hadden enige twijfels omtrent de voorgestelde bepalingen met betrekking tot de «gedifferentieerde wijze van toepassing van de bezwaarschriftprocedure». Zij hadden met name moeite met de voorgestelde uitzondering op de hoorplicht bij een kennelijk ongegrond bezwaarschrift. Kernbezwaar tegen het voorstel is naar hun oordeel dat er geen garantie kan bestaan dat bestuursorganen het criterium van kennelijke ongegrondheid op zorgvuldige en evenwichtige wijze hanteren. Hun zorg werd niet weggenomen door de

instrumenten die een dergelijke toepassing dienen te verzekeren. Het was voor deze leden nog geen uitgemaakte zaak dat het bestuursbelang, gelegen in beheersing van de bestuurslasten, zwaarder diende te wegen dan het belang van de burger bij rechtszekerheid en rechtsgelijkheid.

Zoals wij hiervoor hebben uiteengezet, geven de voorgestelde instrumenten ter verzekering van een zorgvuldige en evenwichtige toepassing van de voorgestelde uitzonderingsmogelijkheid een voldoende waarborg voor zulk gebruik. Wij erkennen dat het in de eerste plaats de bestuursorganen zelf zijn om ervoor te zorgen dat de afweging in concreto tussen het belang van het horen en het belang onnodige bestuurslasten te voorkomen evenwichtig is en niet in strijd komt met de strekking van de uitzonderingsbepaling. Goede interne procedures met nadere richtlijnen voor de behandeling van bezwaarschriften kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de juiste en doelmatige toepassing van de bezwaarschriftprocedure. Daarin kan het voorschrift worden opgenomen dat het antwoord op de vraag of de ongegrondheid van het bezwaar het afzien van het horen rechtvaardigt, niet (uitsluitend) wordt gegeven door degene die betrokken is geweest bij de voorbereiding van de bestreden beslissing. De wetenschap dat de rechter controle uitoefent op de juiste toepassing van deze bepaling scherpt het bestuursorgaan in dat besluitvorming over de vraag of afzien van het horen in het concrete geval verantwoord is zeer zorgvuldig en nauwgezet dient te zijn.

Naar aanleiding van opmerkingen van de leden van de fractie van D66 over de voorgestelde regeling van de kring van Arob-beroepsgerechtigden en het stelsel van competentietoedeling brengen wij naar voren dat wij het niet opportuun achten om in het beperkte kader van het onderhavige wetsvoorstel wijziging aan te brengen in de regeling van de kring van Arob-beroepsgerechtigden en in de systematiek van de competentieverdeling in de wet Arob en de Wet Arbo. Het onderhavige wetsvoorstel dient primair tot invoering op korte termijn van een verplichte bezwaarschriftprocedure voor alle Arob- en Arbo-zaken. Het juiste kader voor besluitvorming omtrent rechtsingang en competentieverdeling vormt het hiervoor reeds genoemde wetsvoorstel Voltooiing eerste fase herziening rechterlijke organisatie.

De leden van de fractie van D66 vroegen ten slotte nog nader in te gaan op de samenloop tussen bezwaar- en beroepsprocedures ten aanzien van voor Arob-beroep vatbare beschikkingen die niet berusten op een wettelijk voorschrift, in de periode gelegen tussen het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet en dat van inwerkingtreding van de Awb.

Deze voorprocedures hebben na inwerkingtreding van deze wet geen betekenis meer. Voor zover deze na inwerkingtreding toch nog zouden bestaan, hebben zij ingevolge artikel 32a, eerste lid, onderdeel a, van de Wet Arbo en artikel 7, tweede lid, onderdeel a, van de Wet Arob geen vervangende werking ten opzichte van de verplichte Arbo- en Arob-bezwaarschriftprocedure.

De leden van de G.P.V.-fractie konden gezien de evidente voordelen ermee instemmen dat vooruitlopend op de verdere behandeling van de Awb nu reeds wordt overgegaan tot invoering van een verplichte bezwaarschriftprocedure in de Wet Arob en de Wet Arbo.

De leden van de G.P.V.-fractie waren er voorshands niet van overtuigd dat in de voorgestelde regeling inzake het achterwege laten van het horen bij kennelijke ongegrondheid van het bezwaar een zorgvuldige behandeling van het bezwaarschrift gewaarborgd is. Naar hun oordeel wordt er te zeer op de bestuursorganen zelf een beroep gedaan om te voorkomen dat het bestuursorgaan te snel geneigd is de bezwaren tegen de primaire beschikking voor kennelijk ongegrond te houden. Zij vroegen zich af of een toenemende bestuurslast met gelijkblijvende middelen niet oneigenlijk gebruik in de hand werkt. Verder vroegen zij zich af of controle op oneigenlijk gebruik niet een bestuurslastenverzwaring tot

gevolg heeft, waardoor de tijdwinst die wordt geboekt door het achterwege laten van het horen, weer verloren gaat.

Wij achten het gevaar voor een oneigenlijk gebruik van de voorgestelde voorziening klein. Het kan natuurlijk voorkomen dat een bestuursorgaan lichtvaardig of oneigenlijk met de regeling omspringt. Een bestuursorgaan dat aldus handelt, snijdt evenwel in eigen vingers. Het loopt het risico een tik van de rechter te krijgen: na rechterlijke vernietiging van de onzorgvuldig tot stand gekomen beschikking zal het immers opnieuw in de zaak moeten voorzien. Het is derhalve ook in het belang van het bestuursorgaan zelf dat het de regeling zorgvuldig toepast. Wij erkennen dat met beantwoording van de vraag of het horen achterwege kan blijven en met de verantwoording van een bevestigend antwoord daarop enige bestuurslasten gemoeid zijn. Het gaat evenwel om gevallen van evidente ongegrondheid. Toetsing aan dat criterium vergt weinig tijd, in ieder geval minder tijd dan de tijd die gemoeid zou zijn met het horen van de indiener van het kennelijk ongegronde bezwaarschrift.

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen zich ten slotte af of het geen aanbeveling verdient om in de wet een bepaling op te nemen, inhoudende dat de rechter bevoegd is, zelf in de zaak te voorzien, indien vaststaat welke beslissing na vernietiging van de bestreden beschikking moet worden genomen.

Wij achten het opnemen in de wet van een nadere normering voor de uitoefening van de bevoegdheid na vernietiging van de bestreden beschikking desgeraden zelf in de zaak te voorzien nodig noch wenselijk. Voor zover een dergelijke bevoegdheid thans aan administratieve rechters is toegekend, is deze niet wettelijk genormeerd. De jurisprudentie van deze rechters op dit punt geeft blijk van een prudent gebruik van deze bevoegdheid. Wij vertrouwen erop dat ook de Arob-rechter eenzelfde prudentie in acht zal nemen. Het opnemen van een wettelijke normering, zoals aanbevolen, heeft bovendien twee nadelen. De rechter zou de zaak niet zelf kunnen afdoen in het geval dat nog een belangenafweging dient plaats te vinden en partijen met het oog op een door hen gewenste kortsluiting de voorkeur geven aan een belangenafweging door de rechter. Voorts is denkbaar dat de rechter zich beknot voelt in zijn bevoegdheid de omvang van een schadevergoeding of de hoogte van een administratieve boete vast te stellen.

De Minister van Justitie,
E. H. M. Hirsch Ballin

De Minister van Binnenlandse Zaken,
C. I. Dales